

Türkoloji Araştırmaları 1997

Fuat Özdemir Anısı, Adana, 1997,
Sf.141-154, ISBN 975-8018-03-5

XVI. YÜZYIL ŞAİRLERİNDEN AZÎZÎ'NİN NİGÂR-NÂMESİ'NİN YENİ BİR NÜSHASI

Yrd.Doç.Dr.İ.Çetin DERDİYOK

Bir şehrin güzellerini ve güzelliklerini anlatan şehir-engîzler, gerek yazıldıkları dönemin toplum hayatını canlı bir biçimde yansıtmaları, gerekse dil ve üslûp özellikleri bakımından eski Türk edebiyatının önemli türleri arasında yer alırlar. Biz de burada yine bir şehir-engîz olan ve Millî Kütüphane yazmaları arasında Mesîhî adına kayıtlı olarak tespit ettiğimiz, fakat araştırmalarımız sonucu XVI. yüzyıl şairlerinden Azîzî'ye ait olduğu anlaşılan, yeni bir Nigâr-nâme nüshasını incelemeye ve tanıtmaya çalışacağız.

1989 yılında başladığımız "XV.Yüzyıl Şairlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-bergi"¹ başlıklı doktora tezimizi hazırlarken, yine her fırsatta Mesîhî ve eserleriyle ilgili kaynak ve katalog tarama faaliyetimizi sürdürüyorduk. Kaynaklara göre Mesîhî'nin Divanı, Şehir-engîzi ve mektup örneklerinden oluşan Gül-i Sad-bergi olmak üzere toplam üç eseri bulunuyordu. Fakat 1992 yılının Ağustos ayında Millî Kütüphane'de araştırma yaparken, kütüphane fişleri arasında Yz.A.3821/2 numarayla Mesîhî adına kayıtlı olarak "Nigâr-nâme-i Zevk-âmîz der-Üslûb-ı Şehir-engîz" adlı yeni bir esere tesadüf ettik.

Aynı yerde, daha önceki yıllarda yaptığımız kaynak tarama çalışmalarında göremediğimiz Nigâr-nâme'ye ait bu fişin birden karşımıza çıkması, bizi hem şaşırttı hem de çok sevindirdi. Çünkü Mesîhî'nin yeni bir eseriyle karşılaşacağımızı düşünüyorduk. Fakat yaptığımız araştırmalar sonucu, bu eserin XVI. yüzyıl şairlerinden Azîzî'ye ait olduğu anlaşıldı.

Bu esere daha önce aynı yerde yaptığımız araştırmalar esnasında rastlayamadığımız, bize mecmuanın yakın zamanlarda Millî Kütüphane'ye

¹ İ.Çetin Derdiyok, "XV. Yüzyıl Şairlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-bergi", Basılmamış doktora tezi, (Danışman : Prof.Dr.Mine Mengi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 1994.

geçmiş olabileceğini düşündürüyor. Nitekim mecmua üzerinde kurşun kalemle yazılmış "Abdullah Öztemiz -Gemlik, 1.Mecmu'a-i Eş'âr, 2.Nigâr-nâme-i Zevk-âmîz, Müellifi: Mesîhî" kaydı, bu düşüncemizi güçlendirmektedir. Abdullah Öztemiz'in özel kitaplığına ait olduğu anlaşılan, içerisinde Nigâr-nâme'nin de yer aldığı bu mecmua, büyük bir ihtimalle son yıllarda Millî Kütüphane'ye geçmiş olmalıdır.

Millî Kütüphane yazmaları arasında tespit ettiğimiz bu Nigâr-nâme nüshasının özelliklerini şöylece verebiliriz:

Millî Kütüphane, Yz.A.3821/ 2

Baş : Gel iy tab^c-ı nazar-bâz u suhan-sâz
Şikâr-ı mekr-i fikre eyle pervâz

Son : Mesîhî medhi bu deñlü becerdi
Begenmezsen yüri var sen de eyle

İstinsah tarihi : Okunamadı.

İstinsah kaydı : Yoktur.

Ölçüler : 205x115 mm, Yaprak : 20, Satır : 17, Yazı : Nesih, Kağıt : Filigranlı, Cilt : Zerkarî yaldız, çaharkuşe ve şemseli, kahverengi meşin.

Bu nüsha, iki ayrı mecmuanın bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş bir nüsha izlenimi veriyor. Çünkü mecmuanın bazı varakları renkli, bazıları ise beyazdır. Ayrıca varakların iki ayrı şekilde numaralandırılması dikkati çekiyor. Nigâr-nâme metni, varakların üst tarafında yer alan numaralara göre 143b-171a varakları arasında, ikinci numaralandırmaya göre ise 22b-41a varakları arasında bulunmaktadır. Biz de incelememizde, kütüphane fişinde de gösterilen bu ikinci numaralandırmayı esas aldık.

Kütüphane fişinde verilen bilgiye göre Nigâr-nâme 20 varaktan oluşmaktadır. Oysa mecmua incelediğinde, bu 20 varaklık kısmın tamamen Nigâr-nâme'ye ait olmadığı görülüyor. Kütüphane fişinde Nigâr-nâme olarak bildirilen metin, tespitlerimize göre aslında şu üç ayrı parçadan meydana gelmektedir :

1) 22b-26b, Azîzî'nin Nigâr-nâmesi'nin sonu eksik metni.

2) 27a-41b, Aşk konulu, alegorik bir mesnevi parçası.

3) 42a, Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi'nin sonunda da yer alan iki nazmı.

Şimdi sırasıyla bu parçaları çeşitli yönlerden inceleyerek elimizdeki metnin durumunu belirlemeye çalışalım :

1) 22b-26b, Azîzî'nin Nigâr-nâmesi'nin sonu eksik metni :

Bu bölüm, *Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün* vezninde yazılmış, toplam 125 beyitten meydana gelen bir mesnevidir. Eser, gerek biçim gerekse üslûp özellikleri bakımından Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi'yle aynı özellikleri göstermektedir.² Edirne Şehr-engîzi'yle Nigâr-nâme arasındaki en önemli fark, birincisinde erkek güzellerin, ikincisinde ise kadın güzellerin anlatılmasıdır.

Nigâr-nâme'nin ilk on beyitinde şair, kendisine seslenerek, kadın güzelleri anlatan, okuyanların zevk alıp, elden düşürmeyecekleri, İstanbul şehri içerisinde meşhur olacak bir eserin yazılması gerektiğini belirtiyor.

İdüp bir nâme-i rengîni peydâ
Zenân evşâfını aña kıl inşâ
Velî şol zenleri yâd eyle kim ol
Ola meşhûre-i mülk-i Sitânbül

Şair, bundan sonra gelen "Sıfat-ı Şeb-i Pür-Kevkeb" başlığını taşıyan beş beyitlik kısımda, göğü, gelin olmaya hazırlanan bir dula benzeterek, yıldızlı bir gece tasviri yapıyor.

Meger bir şeb bu çarh-ı bîve-bânû
‘Arûs olmağa dutmuşdı yine rû

Bu gece tasvirinin arkasından, "Sıfat-ı Rûz-ı Pîrûz" başlığını taşıyan, yine beş beyitlik bir gündüz tasviri geliyor.

Seher yüzden götürdi çün niķâbı
Görindi nûr-ı hûsn-i âfitâbı

Daha sonra 21. beyitten başlayarak 56. beyite kadar süren 36 beyitlik "Sebeb-i Te'lif" kısmı geliyor.

Kısaca söylemek gerekirse "Sebeb-i Te'lif" kısmında, söz ve sanattan anlayan kişilerin bulunduğu bir meclis tasvir ediliyor. Meclistekilerden biri, orada toplanmış olanlara sesleniyor ve erkek güzelleri anlatan eserlerin olduğunu, fakat kadın güzelleri anlatan bir eserin bulunmadığını belirtiyor. Arkasından, kadın güzelleri anlatan bir eserin de yazılması gerektiğinden söz ediyor. Mecliste bulunanlar da bu durumu

² Prof.Dr.Mine MENGİ, Mesîhî Dîvânı, AKDITYK, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1995, s.108, 109; Dr.İrfan Morina, Pîştîneli Mesîhi (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Tan Yayınevi, Pîştîne 1987, 212, 213.

kabul ediyorlar ve şairden kadın güzelleri anlatan bir eser yazmasını istiyorlar:

Nite kim añılır hüblar cihānda
 Nola zenler d'añılsa her zemānda
 Şair de bu ihtiyaçtan yola çıkarak,
 El urup hāme-i 'anber-feşāna
 Hemān-dem başladum vaşf-ı zenāna
 Berāy-ı hātır-ı yārān-ı zen-bāz
 Zenān evşāfına kıldum ser-āgāz

sözleriyle, kadın güzelleri tavsif eden asıl metne başlıyor.

Bu eksik Nigâr-nâme nüshasında tam 23 güzelin tavsifi yer alıyor. Tavsifler, biçim bakımından Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi'ndeki tavsiflerle aynı özellikleri gösteriyorlar. Genel olarak üçer beyitten meydana gelen, başlıkları da bulunan bu tavsiflerde, güzellerin özellikleri kısa ve etkili bir biçimde anlatılmaktadır.

26b varağında, "Elleri Güzel Cemîle " başlığından sonra tavsifler birden bire kesiliyor. Burada başlığın yer alması, fakat Elleri Güzel Cemîle'yi tavsif eden mısraların bulunmaması, 27a varağından başlayan mesnevinin gelmesi, bundan sonraki varakların, büyük bir ihtimalle ciltlenme esnasında kaybolduğu düşüncesini aklımıza getiriyor.

2) 27a-41b, Aşk konulu, alegorik bir mesnevi parçası :

27a-41b varakları arasında yer alan mesnevi nazım şekline uygun olarak yazılmış bu metin, aşk konulu, alegorik bir hikâye parçasıdır.

Çul eger itmeyeydi cürm ü günāh
 Niçe zāhir olurdu 'afv-ı İlāh

diye başlayan, içerisinde "Şabr u qarār ile nāme gönderüldükde 'Aşık-ı bî-dilüñ haber-i tazarru'-ı zāridur." v.b. şeklinde başlıklar bulunan bu hikâye, kanımızca Nigâr-nâme'den farklı bir eserdir.

456 beyit tutan bu metin, 41b varağında,

Bir garîbüz kapuñda ehl-i niyāz
 Kerem ehli olur garîb-nüvāz

beytiyle sona eriyor.

Nigâr-nâme metnine sonradan eklendiğini sandığımız bu hikâyenin, maalesef baş ve son kısımları bulunmamaktadır. Bu nedenle

metnin asıl adını ve gerçekte kime ait olduğunu belirleyemedik. Söz konusu mesnevi parçasını, daha sonra ayrı bir yazı çerçevesinde incelemeyi planlıyoruz.

3) 42a, Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi'nin sonunda da yer alan iki nazmı :

Mesîhî mahlasını taşıyan bu iki nazım, bir iki beyit eksikliği ve bazı kelime değişikliği gibi küçük farklarla Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi'nin sonunda da yer almaktadır.³ Bu nazımlardan birincisi dua niteliğindedir. Burada güzeller ve güzeller meclisinin devamlı olması için dua edilmektedir. Nazımlardan ikincisi ise münacat niteliğindedir. Mesîhî, bu şiirde güzelleri övmekte ve Allah'a yalvararak güzellere kul köle olmayı dilemektedir.

42a varağında yer alan bu iki nazımın altında metnin istinsah tarihi de görülmüyor, fakat yazı silik olduğu için tarafımızdan okunamadı .

Nigâr-nâme'nin Millî Kütüphane nüshası, metnin sonunda yer alan ve Mesîhî mahlasını taşıyan nazımlarla da Mesîhî'ye ait bir eser gibi görünüyordu. Fakat metnin orta kısmında bulunan farklı özellikteki mesnevi parçası, zihnimizde birtakım kuşkuların uyanmasına yol açtı. Bu mesnevi kimindi, eserin gerçek adı ne idi, Mesîhî mahlasını taşıyan nazımlar gerçekten Nigâr-nâme'ye mi aitti?

Ayrıca kaynaklarda Mesîhî'nin Nigâr-nâme adlı bir eserinden söz edilmemesi, eserin Mesîhî'ye aitliği konusundaki kuşkularımızı artırıyordu. Bu nedenle eserin gerçekten Mesîhî'ye ait olup olmadığını daha açık bir biçimde belirleyebilmek için, Nigâr-nâme metniyle şairin Edirne Şehr-engîzi'ni ve diğer şairlere ait şehr-engîzleri karşılaştırmayı planladık.

Nigâr-nâme'yi Edirne Şehr-engîzi'yle karşılaştırmak için metin olarak, Prof.Dr.Mine Mengi'nin yayımlamış olduğu Mesîhî Divanı içerisinde yer alan Edirne Şehr-engîzi'ni seçtik. Karşılaştırma sonucu, her iki metnin gerek nazım şekli, gerekse dil ve anlatım özellikleri bakımından birbirine çok benzediği ortaya çıktı. Hatta her iki eser, tavsifi yapılan güzellerin cinsiyeti dışında, konuları ve şairlerinin eğlenceye düşkün mizaçları bakımından da birbirine çok benziyordu. Yani Nigâr-nâme, Mesîhî'ye ait bir eser gibi görünüyordu.

Fakat daha kesin bir sonuca ulaşabilmek için Nigâr-nâme'yi bir de diğer şairlerin şehr-engîzleri ve nigâr-nâmeleriyle karşılaştırmak istedik.

³ Bkz a.e.

Bunun için Nigâr-nâmelerle ilgili bir kaynak taraması yaptık. Araştırmalarımız sonucu, eski ve yeni kaynaklarda XVI. yüzyıl şairlerinden Azîzî'nin ve XVIII. yüzyıl şairlerinden Nedîm'in Nigâr-nâme adlı eserleri olduğunu gördük.

Nedîm'in eseri, İzzet Ali Paşa'yla birlikte meydana getirdikleri mektup şeklinde bir metindir.⁴ İnceleme konumuz olan Nigâr-nâme'ye hiç bir şekilde benzememektedir. Fakat Azîzî'nin eseriyle ilgili olarak Kınâlîzâde Hasan Çelebi Tezkiresi⁵, Kühnü'l-Ahbâr⁶, Tezkirelere Göre İsimler Sözlüğü⁷, A History of Ottoman Poetry⁸, İslâm Ansiklopedisi⁹ gibi kaynaklarda verilen bilgiler, İnceleme konumuz olan Nigâr-nâme'ye çok uyuyordu. Hatta A History of Ottoman Poetry'de Nigâr-nâme'deki tavsiflerden seçilmiş İngilizce ve Osmanlıca örnekler de bulunuyordu.¹⁰ A History of Ottoman Poetry'de yer alan "Saçlı Zemân, Penbe Aynî, Tavukçu Kızı Aişe" gibi tavsifleri, elimizdeki metinle karşılaştırdığımızda her ikisinin de aynı olduğunu gördük. Bu duruma göre Nigâr-nâme, Azîzî'ye ait bir eserdir.

Bundan başka Agâh Sırrı Levend' in "Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul" adlı eserinde, Nigâr-nâme'nin transkripsiyon işaretleri kullanılmadan günümüz harfleriyle yazılmış tam bir metni verilmişti¹¹. Elimizdeki metni, Agâh Sırrı'nın metniyle karşılaştırdığımızda, bu kez her iki metnin tamamının aynı olduğunu gördük.

Hatta elimizdeki nüsha, Agâh Sırrı'nın yayımladığı metne göre daha eksikti. Örneğin elimizdeki metinde daha az sayıda tavsif yer alıyordu

⁴ Halil Nihad, Nedîm Dîvânı, İstanbul 1924, s.223,224.

⁵ Kınâlîzâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ, (Eleştirmeli Baskıya Hazırlayan Dr. İbrahim Kutluk), TTK Yayınları, Ankara 1981, s.630.

⁶ Dr.Mustafa İsen, Kühnü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı, AKDİTYK, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994, s.316.

⁷ Doç.Dr.Halûk İpekten (Doç.Dr.Recep Toparlı, Doç.Dr.Naci Okçu, Yrd.Doç.Dr.Turgut Karabey ile), Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s.60.

⁸ E.J.W.Gibb, M.R.A.S., A History of Ottoman Poetry, Volume III, Reprinted, London 1965, p.179, 180.

⁹ Sadeddin Nüzhet Ergun, "Azîzî", İslâm Ansiklopedisi, C.II, İstanbul 1979, s.156.

¹⁰ Bkz. dipnot 8 ve a.e. C.VI, s.170, 171.

¹¹ Agâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul, İstanbul Fethi Derneği İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1958, s.119-138.

ve metnin son kısmı yoktu. Sayıyla belirtecek olursak, Agâh Sırrı'nın verdiği metinde 50, Millî Kütüphane nüshasında ise 23 güzelin tavsifi yer almaktadır. Ayrıca Agâh Sırrı'nın metninde bir hatime kısmı vardır ve bu hatimede Azîzî mahlası görülmektedir. Millî Kütüphane nüshasında ise hatime kısmı yoktur. Bunun yerine aşk konulu başka bir mesnevi parçası ve Mesîhî mahlasını taşıyan iki nazım bulunmaktadır.

Elimizdeki metnin, Azîzî'ye ait bir eser olduğunu daha açık bir şekilde gösteren bu duruma göre, Nigâr-nâme'nin Millî Kütüphane nüshası içerisinde yer alan farklı biçim ve içerikteki mesnevi parçasının Nigâr-nâme'ye ait olmadığı kesin olarak ortaya çıkmıştır.

Yine yukarıda tespit ettiğimiz bilgilere göre, Nigâr-nâme'nin Millî Kütüphane nüshasının sonunda yer alan Mesîhî'ye ait iki nazımın, Nigâr-nâme'ye ait olmadığı anlaşılmıştır. Nitekim Mesîhî'nin nazımları, anlam bakımından da Nigâr-nâme'nin içeriğiyle uyuşmamaktadır. Çünkü nazımlarda erkek güzellerden Nigâr-nâme'de ise kadın güzellerden söz edilmektedir. Bunu örnek vererek de açıklayabiliriz :

Nigâr-nâme'de kadın güzellerin tavsiflerinin yapıldığını zaten biliyoruz. Ayrıca Nigâr-nâme'nin Azîzî mahlasını da taşıyan hatime kısmından aldığımız aşağıdaki beyitlerde kadın güzellerden söz edildiği açık bir biçimde görülmektedir :

"Egerçi yok zenâna hadd ü pâyan
Velî bunlardürür makbul-i devran
Eğerçi şehîr içinde bîbedel çok
Velî bunlara benzer bir güzel yok
Zenân-ı Mısr u Şam ü mülk-i Havran
Olmaz bunlara hüsnile akran
Güzellikde eğer Leylâ vü Azrâ
Olmaz bunlara mânend ü hemtâ"¹²

Fakat Mesîhî mahlasını taşıyan nazımdan aldığımız aşağıdaki beyitte ise erkek güzellerden söz edildiği anlaşılmaktadır.

"Hüsn ile başı göklere irmiş iken beni
Bir gün yañaqlı begüñ öñinde gulâm kııl"¹³

¹² a.e., s.138. (Bazı yazım yanlışları da bulunan bu transkripsiyonsuz beyitler, hiç bir değişiklik yapılmadan alınmıştır.)

¹³ Bkz. dipnot 2.

Beyitteki "gün yanaklı bir bey" sözleri, bu durumu açıkça ortaya koyuyor.

Kısacası Nigâr-nâmede kadın güzellerden Mesîhî'nin nazımlarında ise erkek güzellerden söz edilmektedir. Yani Mesîhî'nin nazımlarının Nigâr-nâme'yle anlam bakımından bir ilgisi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz : Millî Kütüphane'de Mesîhî adına kayıtlı bulunan Nigâr-nâme-i Zevk-âmîz der-Üslûb-ı Şehr-engîz, başlığından da anlaşılacağı gibi Mesîhî'nin Edirne Şehr-engîzi üslûbunda yazılmış bir eserdir. Gerçekten eser, biçim ve içerik açısından Mesîhî Divanı içerisinde yer alan Şehr-engîz'e de çok benzemektedir. Belki de bu benzerlik nedeniyle Nigâr-nâme metnine Mesîhî'nin nazımları karışmıştır. Hatta konuyla ilgisi olmayan bir mesnevi parçası da Nigâr-nâme'ye dahil edilmiştir. Fakat araştırma ve incelemelerimiz sonucu, Millî Kütüphanedeki Nigâr-nâme-i Zevk-âmîz'in, Mesîhî'nin bir eseri olmadığı, XVI. yüzyıl şairlerinden Azîzî'ye ait bir eser olduğu anlaşılmıştır.

Ayrıca Agâh Sırrı'nın kendisinde, Fahri Bilge'de ve Berlin'de olmak üzere toplam üç nüshası olduğunu bildirdiği¹⁴ Nigâr-nâme-i Zevk-âmîz'in bilinen nüsha sayısı, Millî Kütüphane yazmaları arasında tespit ettiğimiz bu nüshayla birlikte şimdilik dörde yükselmiştir.

¹⁴ Bkz. dipnot 12., s.46 ve 140.

کنگر نام روز و ق امیز   در او سیلاب شکر انگیز
 کلای طبع نظر باز و کنی ساز   شکر که کنگر ایلد پر داز
 سوز که دختر برین اشک کرات   بود بر غریب نقش و ککارات
 جهان مهر و لرین قید الی انور   سخای کجی صید ایلد انج
 ایدوب بر نامه رکنی پید   زنان او صافنی کفرال ش
 وی سخلون ز کسری یاد ایل کم اول   اول شهنشون ملک ستانجون
 کوز نکلتا اولوب بلقیس ثانی   زلیخا و شوا ویر شیرین زبانی
 کملی کوز لرین اوسون پیر افزون   یوزنی لیل کوسر اولم یجون
 الی ادوب نظر ایز که هر ان   صفا کرب ایلد زینار یاران
 اولوب هم کرمک یاد ایتسی   نشاطم مندر هم طیبسی
 او قندر عجز بو ظلم کهم باش   دی کوشک این کجی و نکیش
 صفت نشسته بر کوب
 کبر نشسته بو صبح چو بانو   عروس اولانده و کتکسی بندو
 مشغله بافتوب پائنه حنا   مرفودن اور و ندری طاسد قیفا
 بریت نا ایلوب زلفی کسای بن   زین غلدر کسینی ما مین
 زیا چون کون رسار نیز خال   طافزین مار دن ندرین خال
 ایدوب بو صورتیله کند دین فاش   کچو اولاق دلردی دهر اولوش

صفت روز پیروز
 کور بوزدن کوز لرین چون نقالی   کوز لرین نور کسن اقسالی
 چو عرض انیری همان مهر خاور   دن دنیا و میدی نیب مزبور
 نظام شهیدن اولدی دهر ازاد   صناسن بولدی خورشیدن کزاد
 قدر و مندن غمرف بولدی زمانه   ایز لرین نور شو قی هر ککانه
 قزاکو کدوب چون رانوشن کویک   جهنگ بوزنی کلدی بوزوشن کویک
 سبب نشسته و رفت زنان   و کجوب هر باد دور زمان
 شمشیر و شمشیر بوزاران   ایز لرین کلدی او اولان
 کجوب ایلان غمیشکته دانلر   کت دودلر و خورج جانلر
 سعادت کجوب او تور دلد چون   مشرف انلر کجوب اول کون
 زری فتح کلام ایدوب کلندم   دی بو بولر نور دور و مصلحتیم
 کلکوز نطاح اولادن بولوم   علی رفغ عدد نوش ایلد بولام
 چون اندون بو اولی انلر کوش   غم کجوب کلندن ایلوب بوش
 انلر ندیم کلدر کبر بهال کجیت   نیم کجوبت اولدی رنگ جنت
 پر ایدوب جام بزم دلگتایی   کجوب زرد فخرین سور کده کتایی
 کجوب ایلوب ال کجک هر بید   او قندی کجوبت و قصیده
 کجوب اشعار ذوق انیز او قندی   کجوب ایلوبت کجوبت او قندی

271

۱. عا نه تمک او قندی شهر کنیز
 ۲. کرای باران ز نازان دغان
 ۳. نه لر قرب اولور بو وصف نو بیا
 ۴. نوبی ای صفا حیلر نو لیر ی
 ۵. تنج وصف محبوبان عالم
 ۶. نیر که الکور هیلر جهانن
 ۷. کوزلر در دیرین قودم زینت
 ۸. شوخ کم ذوق قیدی یز شکر
 ۹. بس ارا اولسرای یارک زینلر
 ۱۰. بو کوش اندیر اندن بو صلابی
 ۱۱. ددی بو سو که بو بود کسک نایب
 ۱۲. زن و محبوبی اولار سر زمانک
 ۱۳. صوماره مزده اولد شام
 ۱۴. معانی کاربک کو مشغاری
 ۱۵. نه مشکیت اولو ساخر شام
 ۱۶. کلکوز انیلیم اک ۳۱۳ ام
 ۱۷. اولدور کوز کوز دینیزین چینی اولد

دیدی بر اهل بزم فدوق آئین
 اسیران نه نشتان فان فوان
 او قذوق صفا کرک سید یارین
 کوزلر ده صافه و سنج اولور یار
 زبات اوصاف فیدا و قنبر بزم
 نوله نلر ده اکسره زمانن
 صغر انجمن ویریم صورت
 همین محبوب و محبوبه دیشلر
 نچون یاد اولمالر ناز نیشلر
 بوی دانی که دوسر بوی چالی
 نوتیرد نیشک روی و لبار
 حقیقت نوبی واریدی کئی تاک
 فن شاعر ده کستاد ما مر
 زن فکله کوز زیدر کوشواری
 معانی تک ایدر کسک ن خرقه
 نچو ابرام ایدم حکم ابرام
 اولد صغور دینیزاننده کجهول

240

۱. اهد و سب بو انقانی کجای باران
 ۲. دره کور در است بر معانی
 ۳. نوسون دیک چون دویر کیکلر
 ۴. حوصیکیزه شک دوستند انا
 ۵. ایشته کبر چونین بو کرای
 ۶. بودور کسوندن مراد اولد انا
 ۷. چو کور دم بو ائی محبوبه کور
 ۸. ان اوره ب خاطر بو خرقه
 ۹. برای خاطر باران ز نازان
 ۱۰. سرفین ز نازان
 ۱۱. بوی کوه بنگ همی ز ملنر
 ۱۲. نه کبکی جوار و بستک نر
 ۱۳. اور دول کوز نوزن ز نغی پای
 ۱۴. نیش
 ۱۵. نچی پند پیچینی بر کسینر
 ۱۶. دغانی چشمو اواب ز لالی
 ۱۷. او دیله پنجه کسک نه اونی یارلر

نوبه یزیر کرای ای پارس خندان
 لسا کور اکت کلک بیانی
 دودم جنم کرای یاد خاطر
 بو مدحی ایگس بذرین حق
 دینیز بویر دیک همی روای
 کولکلر مراد اولد انا
 کسوز نیشین صبی صغول کور
 هانم بکلدم وصف زمانن
 ز نازان اوصافه قلدم کرامت
 سبب ز نازان
 قتی چوق باشو ققان لهارنر
 صبیگک صافشی کلخوار وار
 بی نیشدن چتر دی که صلابی
 نیش
 نچی پند پیچینی نازک و نتر
 دغانی چشمو اواب ز لالی
 او دیله پنجه کسک نه اونی یارلر

ط - 24

فیض علم برانگیز که نورش اوله دانه
 برین قهرم بر خوب دایه
 همی دل باغشک زلف شکری کلیم
 دمن شهوره در که او فغان دم وصله
 رفته دیر غم دیو نیریم
 برین دو ناله زبیر زانک همی زخمیه
 بنه اوله اکت
 نوله دیر کم اکازوج مستور سوزلی
 اوله شله جانله اختر
 کوزنگه دیر یک صیحه دیر سیر
 زلفی بخور مسیر
 دماغ بی غم
 برین دماغ قیزی خوب زمانه کوانک
 ادینه دیر حاله نینه
 کله اول صم بنه دیر بدور کوانک
 ایله کون کاک دیر بدور
 نوله کسم کچون کتیر دوست
 بنه چون عطفم دوست برت
 مدام کل نینام
 برینده مدام با و قارر بجا
 اهل دیر و پر خناده
 ظهور کچر برتم جفا دده او
 لو پر کار سنا پانام باده
 برین خوشک شاه با بی شریف
 کتیر خوشک مسته ملامی
 جنت حوری مسته

25-0

برینک نایه جنت طبع کوشه خدا
 استون انی که بیستر
 عالی صمن ایله خطه برینه
 بولم کتیر قسم انی خوده میند
 کله کله جیره اوله سر اوله
 جمان ایچن اوله سا مل جنت
 کله کله جیره اوله سر اوله
 جمان ایچن اوله سا مل جنت
 برین دایه کمال قیزی عیار
 کالیله کوزل بر معلقه در
 حال با کالیله دوزنی پیره
 سورا اصل کالیله اوله
 به حاله
 بو جنتی یازده مایه
 ادی عایینه اوله غنیمه کله
 کل رضایین نایک برینه
 همان ایچره کله جو برینا کله
 دیر و بر مویک بریم اوله
 دیر
 برین کوزلده نایه پاش
 اوله جیران انی برین کاش
 کله اوله برین صوره پاش
 مگر برین اوله کینه ک
 قول اوله دیر کور برینا ایچله
 بوئی برینا ایچانه
 کل اوله م عشق ایله یانه
 برین حوری برینا ایچانه

57

بوزی مشکنت وزینی لیل یگور
 الوب بدن بنی دیوانه قلدی
 قصاب

برکی قصاب عینسه تکراک
 دم عن قبی دو لگه هرکاه
 کوبدی برکی قویو عریان
 کویک

بوی کویک قریو یوخ دیند
 یخ زینکینی شکین کلار
 یوز دزه یوخ کور دو کچه همانا
 طلا و یوخو زاده عایشه

برکی طلا بوئی زاده عایشه نام
 اودری باغ حنا قریا جان
 یوخو مین اول شیوه کارکی
 درینی قیزی عالم

تکارک برکی دریزی قیزی عالم
 حلال ابرو جینی ماه یغنا
 انک اواده سید رطوق عالم

نظیری یوق تکارک در سنستاندر
 برکی طرمانه برکی قند
 یوخو عیدینه ایدینه دیرسم
 ظنور یابدندن اول یار پریشان

برکی بیکرک برکی مری
 دیم انک کاک اولمیزی شفقتا
 الی دکه اگر وجود حفاون
 بنهاد عایما

برکی بنهاد عایما در کم اولار
 هوایی شک امیزی آنک
 کیم همسنه اولور سنه اولما
 سوکون

برکی توکلن امینه برکی رو
 یودیت همز لیلک دری وار
 نیمی سو مین اولدی بوی سردی
 فنای شیوه تک اولدر تروی

دلی عالم کی ناهر آند
 کم اولدر طویلی رش شی و کوزند
 دمانی طویلی کویا و خوش دم
 سیر طره طرار در جان
 مری
 مچل الی یوزی ماه کپه لاری
 دیدی باهم ندر هر و جیت
 آکر دی بن قون مری و فادون
 او پور باغ سنه بیک رفتار
 او هر سنه قمرایی عایماک
 قون اول کیشکلت بختینه دیت
 اینیم
 بو لیمز که کور بر ملک خو
 کورن اینه صنوو اولور بوی وار
 فنای شیوه تک اولدر تروی

طلا و یوخو زاده عایشه
 درینی قیزی عالم
 انک اواده سید رطوق عالم
 حلال ابرو جینی ماه یغنا

راه
 بری بر تهمند راه نام
 دو شیکه از رگینه او مهرود
 ایلد لطف و وفا همی که هم بود
 کسبی نه موزون
 بری همی بر تهمند راه نام
 نوالا کونیه دیر هم کوشن جان
 یگانه لایم و لکلون او لو پدیر
 جو هم تری بی نرسه
 بری هم تری بر تهمند راه نام
 ایدر عفت تهمند همی کاشمی
 سوزده کلدر که اول ایلر کلر تهمند
 تهمندی
 بری هم تری بر تهمند راه نام
 کوز آنکده همی عینه آنهم
 شود مکنم نا آتی آنکده عینی او شوش
 ابرین کوزون
 اوزون بو یولوز کلدرد اولور
 دیه یلر دو شیکه یی ارم او یولوز
 ولین بن قولده بیجی رمی او یولوز
 موزون
 صالنه ناز یلر هم کسوزون
 دوستی تانی ایاکی نادغ بیستان
 دماغی خنجره موزون او لو پدیر
 جهان اولمشدر آنکده امر نام
 ختیا اقبه پدیر فایده چشمی
 آنکده یاننده بیلل جم جم اولور
 تهمندی
 کم اولدر لاری عینک نوز عینی
 علاجی فاشمی کویکینده مایک
 لیمی اب خینک عینی او شوش
 بیلر

قول که ایدر بی جسم و کلام
 صیحه بی بدلم اتم کستنه
 خنجره نضوضوی شکایند
 صیرو زور ایدر که کتدر لکه که عاشق بی دلکده صیتر تری
 عاشق اندری بو کتره صبر و حیا
 سنده خلق اندری مشغول
 سنسن با توب یا رصا دنی کلام
 یوسته نقره چاه ایلر کلام
 ناشکیبانی زنجیرانی
 ائی خنجره صیدی کسوزون آنکده
 اوسون با که ده قلوب یار
 نامدی و بر روی کسب عاشق
 عاشق خود و خود بی بار بیز
 جان و دلون او شوش مستانه
 مرغ کیمی کتوب کوب اولان
 نام اولده و اینه چو کلام
 او خود بی و عرض حال مغلوبی
 بیخه عا هم اولور روی خنجره اول
 قوتیه هر کس هم صمد بار
 حسب حال خنجره کلام
 دودی ای طاقنت دل بر تهمند
 قوت قوت پیر کتانی
 کم کوننده ایشیس غانی اوان
 ایلدر که راه اوج کستنه
 مردوزون ایلر اندری رسول
 که با نون کسوزون کتبره آنکده
 ایدر کسب اول و حیا کلام
 ایلدی دلون بو کتره صبر و حیا
 نیشلر صبر ایلیو بی کسوزون
 صوبکی قندی کسوزون جانان
 نیشروش نام قلدی طی کلام
 اوجوب اول غنجره کلام کلام
 اولدی حسب با هر کس مغلوبی

